

Kiszl Péter

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar, Könyvtár- és Információtudományi Intézet

kiszl.peter@btk.elte.hu

Multifunkciós könyvtár és pénzügyi edukáció

Absztrakt

Digitális, globális és multikulturális világunkban a könyvtár szerepe, funkciórendszere jelentősen kiszélesedett. A könyvtár- és információtudomány kutatási horizontja is egyre tágul, a felsőfokú könyvtárosképzés mindenkori szakmai trendeknek, felhasználói, munkaadói és munkavállalói igényeknek megfelelő alakítása folyamatos. A tanulmány bemutatja a multifunkciós könyvtár olyan modelljét, amelyben szerepet kap a pénzügyi kultúrát és a vállalkozásfejlesztést célzó edukáció is. Napjainkban ugyanis kiemelt jelentőségűek a kellő tájékozottsággal meghozott pénzügyi döntések. Különösen igaz ez hazánkra, ahol a felmérések és a tapasztalatok szerint a lakosság pénzügyi tudatossága fejlesztésre szorul. Kézenfekvő megoldásként jelentkezik Magyarország legnagyobb kulturális intézményrendszerének, a könyvtári hálózatnak a bevonása is a képzésbe. Sanghajtól Londonon át Chicagóig és Phoenixig már számos nemzetközi jó gyakorlattal lehet bizonyítani, hogy a könyvtári hálózat tagjai – kiemelten a nemzeti- és a közkönyvtárak – sikerrel kapcsolhatók be a társadalom pénzügyi műveltségének pallérozásába, ami a könyvtári hálózat társadalmi beágyazottságát és elismertségét erősíti, illetve az esélyegyenlőség támogatásán túl, az állampolgárok és a gazdasági szektor szereplői számára is innovatív megoldásokat hozhat, úgymint például a start-upok alapításának és működtetésének könyvtári-információs támogatása. A közlemény interdiszciplináris megalapozottsággal tárja fel a külföldi bevált gyakorlatokat a nem formális, könyvtári pénzügyi oktatási akciók hazai adaptálása érdekében, nemzetközi kontextusban tárgyalva és rendszerezve az alapvető elméleti (szakirodalmi-módszertani) forrásokat és kijelölve a jövőbeli hazai kutatási-fejlesztési irányokat.

Kulcsszavak: könyvtár- és információtudomány, nem formális oktatás, pénzügyi kultúra, üzleti információ, vállalkozásfejlesztés

Multifunctional library and financial education

The scope of the library's roles and functions has expanded considerably in our digital, global, and multicultural world. The research horizon of library and information science is also constantly broadening; post-secondary librarian training is being continuously shaped to fit current professional trends and the needs of users, employees and employers. This paper introduces a model for the multifunctional library, in which education on financial literacy and business development is also present, since informed financial decisions are of particular importance nowadays. This is especially true in Hungary, where surveys and experience suggest that the population's financial awareness needs improvement. An obvious solution is to involve in this education the biggest cultural institutional system of Hungary: the library network. There are many international examples of good practices from Shanghai to London, and from Chicago to Phoenix, which prove that members of the library network, especially national and public libraries, can be successfully involved in improving the financial literacy of society, which also increases the social embeddedness and reputation of the library network, and in addition to promoting equal opportunities, it can provide innovative solutions for citizens and for the operators of the economic sector, for instance library and information support for the founding and management of start-ups. This paper explores foreign good practices with an interdisciplinary approach in order to adapt non-formal financial educational library operations in Hungary. It also discusses and organizes the basic theoretical resources (literature and methodology) available in the international context to provide directions for future domestic research and development.

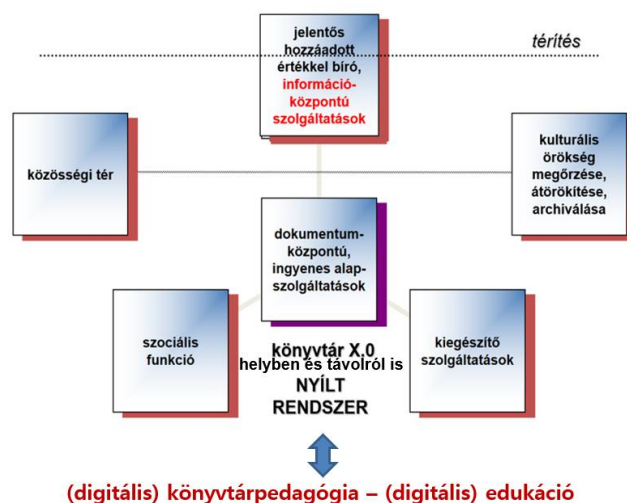
Keywords: business information, entrepreneurship, financial literature, library and information science, non-formal education

1. Bevezetés

A könyvtár manapság már nem csak a könyvek tára, *funkciórendszere komplex*: dokumentumszolgáltatás, hordozótól független információközvetítés, kulturális örökség megőrzés, közösségi és oktatási tér, szociálisan érzékeny közintézmény (1. ábra). A tartalom- és használóközpontúság mellett napjaink „kultúrafogyasztási versenyében” egyre hangsúlyosabb a vonzó könyvtári környezet, a mobilitás, a folyamatos élménynyújtás a felhasználók számára, egyúttal a fenntarthatóság és a társadalmi felelősségvállalás szem előtt tartása (Kiszl, 2017a). A multifunkciós könyvtárak valamennyi típusa (nemzeti, szak, felsőoktatási, köz- és iskolai könyvtárak) – a nem formális oktatásban, valamint a digitalizálásban, a távhasználat biztosításában kialakult – bevált gyakorlatai alapján kiválóan alkalmaznak a *pénzügyi edukációs* innovációkra (Kiszl, 2018). További összekötő kapocs, hogy „a digitális kész-

ségek és azok alkalmazásánál is szignifikáns összefüggést találtak a kutatók, mivel aki magasabb pontot ért el a pénzügyi válaszadásnál az többnyire digitális csatornák igénybevételével hozza meg pénzügyi döntéseit.” (Magyar Nemzeti Bank, 2020)

1. ábra Multifunkciós könyvtárkép (saját szerkesztés)

2. Pénzügyi kultúra

A 'financial literacy' kifejezést *pénzügyi kultúraként* vagy *pénzügyi tudatosságként* szokás fordítani, fejlesztése *interdiszciplináris együttműködést* feltételez (Béres, 2013). A Magyar Nemzeti Bank 2008-as – az Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD) meghatározásán alapuló – pénzügyi kultúra definíciója: „A pénzügyi ismeretek és készségek olyan szintje, amelynek segítségével az egyének képesek a tudatos és körültekintő döntéseikhez szükséges alapvető pénzügyi információkat azonosítani, majd azok megszerzése után azokat értelmezni, és ez alapján döntést hozni, felmérve döntésük lehetséges jövőbeni pénzügyi, illetve egyéb következményeit.” (Magyar Nemzeti Bank, 2008. 1. o.) A pénzügyi kultúra fejlesztésének, a pénzügyi tudatosság kialakításának egymást feltételező elemei a következők:

1. *pénzügyi ismeretek*;
2. *pénzügyi szemlélet* (ismeretek alkalmazási képessége);
3. *pénzügyi hozzáállás*, magatartás, attitűd (Kovács, 2018. 37–38. o.).

Mindezek célja a *pénzügyi jólét* (financial wellbeing) elérése, a felelős pénzügyi döntések meghozatala, a *pénzügyi sérülékenység* megakadályozása, ami egyfajta szemléletmódot feltételez. (Németh, Zsótér, Béres, 2020) Ezekre építve lehet a *vállalkozásfejlesztési* akciókat indítani.

3. Nemzeti stratégia

„Magyarországon a lakosság pénzügyi ismereteinek szintje elmarad a kívánatostól” – állapítja meg az Állami Számvevőszék 2016-os jelentése (Németh et al., 2016. 43. o.). 2020-ra a helyzet valamelyest javult: „Miközben a pénzügyi ismeretek tekintetében Magyarország lakossága más országokhoz képest nincs komoly lemaradásban, addig a magyar felnőtt lakosság pénzügyekhez való hozzáállása és tényleges magatartása (pénzügyi döntései) szempontjából továbbra is alulteljesít. Ez egyértelműen arra utal, hogy változatlanul a meglévő tudás gyakorlati alkalmazása a leginkább fejlesztendő terület.” (Magyar Nemzeti Bank, 2020) Közhely, hogy mindennek van közvetlen vagy közvetett pénzügyi vonzata, szinte minden korosztály akár naponta több pénzügyi döntés meghozatalára is kényszerül, így a *pénzügyi ismeretek gyakorlati alkalmazása* alapvető jelentőséggel bír a társadalom számára a mindennapi pénzügyi jólét elérése érdekében. A Magyar Kormány – támaszkodva az OECD International Network on Financial Education (INFE) eredményeire és közreműködésére (Organisation for Economic Co-operation and Development 2010) – 2017-re alkotta meg és fogadta el a *Pénzügyi tudatosság fejlesztésének stratégiáját* (Okosan a pénzzel! 2017), amely nem csak egy szakértői dokumentumban, hanem egy komplex, az *Okosan a pénzzel!* címet viselő portál [URL1] közvetítésével is tanulmányozható: megvalósulása, a gyakorlati kezdeményezések, események, projektek stb. naprakészen nyomon követhetők. A szolgáltatás együttműködő partnereit, azaz a *Nemzeti pénzügyi tudatosság munkacsoport* tagjait érdemes felsorolni, hiszen a lista szemlélteti a témakör jelentőségét:

- Állami Számvevőszék (ÁSZ),
- Budapesti Értéktőzsde (BÉT),
- Emberi Erőforrások Minisztériuma (EMMI),
- Innovációs és Technológiai Minisztérium (ITM),
- Központi Statisztikai Hivatal (KSH),
- Magyar Államkincstár (MÁK),
- Magyar Nemzeti Bank (MNB),
- nemzeti vagyon kezeléséért felelős tárca nélküli miniszter,
- Pénziránytű Alapítvány,
- Pénzügyminisztérium (PM).

A stratégia mellett letölthető a 2018–2019 és a 2020–2021 közötti időszakokra kidolgozott cselekvési terv (A lakosság pénzügyi tudatosságát fejlesztő stratégiához kapcsolódó első kétéves cselekvési terv; A lakosság pénzügyi tudatosságát fejlesztő stratégiához kapcsolódó második cselekvési terv), valamint a hírek mellett az oktatási anyagok, a pályázatok, a fogyasztóvédelem és a verse-

nyek/játékok menüpontok képezik a tartalom gerincét. Kiemelt témák: számlák, fizetési szolgáltatások; hitel, kölcsön, lízing; biztosítások; pénzügyi vagyon; tőzsde; öngondoskodás; PÉNZ7; készpénzkímélő iskolák; tematikus táborok; videók, oktatófilmek.

A pénzügyi kultúra fejlesztését azonban a nemzeti stratégia előtt is már több civil szervezet segítette, és segíti ma is. Közülük kiemelkedik az 1992 óta megszakítás nélkül tevékenykedő *OTP Fáy András Alapítvány* [URL2], illetve 2008-ban, a Diákhitel Központ, a Magyar Bankszövetség és a Magyar Nemzeti Bank által életre hívott *Pénziránytű Alapítvány* [URL3]. A Magyar Nemzeti Bank fogyasztóvédelmi vállalatának gyümölcse a *Pénzügyi Navigátor* tájékoztatási rendszer [URL4].

Magyarország a *European Money Week* rendezvényhez csatlakozva 2021. március 1-5. között immár hetedszer szervezi meg a *PÉNZ7 Pénzügyi és vállalkozói témahetet* [URL5]. A közoktatást megszólító magyar program háromszor került be a *Global Money Week* eseménysorozat legjobbjai közé. A *PénzSztár* hazai és határon túli magyar középiskolai csapatok pénzügyi-gazdasági versenye [URL6], amelynek támogatója a Nemzeti Adó- és Vámhivatal (NAV), a Gazdasági Versenyhivatal (GVH), a Magyar Könyvvizsgálói Kamara (MKVK) és további (versenypiaci) szereplők.

4. Oktatás

A nemzeti stratégia kiemelt feladatként határozza meg az oktatási rendszer bevonását a pénzügyi kultúra fejlesztésébe. A *közoktatásban* már évek óta használatosak, a *Pénziránytű Alapítvány* szakmai háttérével készült, a Könyvtárellátó által terjesztett tankönyvek (feladatokkal, tanári kézikönyvvel, prezentációkkal stb. kiegészülve):

- Burkáné Szolnoki Ágnes – Merényi Zsuzsanna – Székely Júlia: *Küldetések a pénz világában*. Tankönyv 7–8. évfolyamos diákok számára. (1. kiadás, 2017);
- Merényi Zsuzsanna – Vasné Botár Ágnes – Fritz Sepúlveda Pablo Arnoldo: *Iránytű a pénzügyekhez*. Tankönyv a 9–10. évfolyamos diákok számára. (1. kiadás, 2016).

További – elsősorban ugyancsak a *Pénziránytű Alapítvány* gondozásában született – oktatási anyagok (pl. *Számoljunk a befektetésekkel!* vagy *Történelem és pénzügyek*) is a közoktatás rendelkezésre állnak, továbbá az új *Nemzeti alaptantervnek (NAT)* megfelelően kialakított kerettantervekben (pl. *Gazdasági és pénzügyi kultúra I. és II.* vagy *Vállalkozzunk I. és II.*) is megjelennek a kapcsolódó tantárgyak (Oktatási Hivatal).

A *felsőoktatásban* az egyes – nem gazdasági irányultságú – szakok tantervében kevésbé érhető tetten a pénzügyi ismereteket terjesztő tárgyak, inkább választható, ún. szabad kreditként állnak a hallgatók rendelkezésére ezek az órák. Az Eszterházy Károly Egyetem (EKE), a Soproni Egyetem (SOE) és a Széchenyi István Egyetem (SZIE) *Pénzügyi kultúra, gazdálkodói kompetenciák fejlesztése a közok-*

tatásban címmel 2 féléves, pedagógus végzettségűeknek szóló szakmai továbbképzés indítására rendelkezik jogosultsággal [URL7]. A közgazdásztanár képzés felelőssége vitathatatlan (Hollóné Kacsó et al., 2017). Több egyetemen – például a Budapesti Gazdasági Egyetemen (BGE), a Miskolci Egyetemen (ME), a Pécsi Tudományegyetemen (PTE) – hoztak létre FINTELLIGENCE Pénzügyi Oktatási Centrumot [URL8]. Számos felsőoktatási intézmény szervez előadássorozatokat hallgatóinak, ilyenek például az Eötvös Loránd Tudományegyetem (ELTE) Karrierközpontjának rendezvényei: *Tartsd kézben a pénzügyeidet (is)!, Ismerd meg pénzügyi személyiséged! stb.* címekekkel [URL9]. A vállalkozásfejlesztést célozza az ELTE Innovációs Központjának *Alakítsd a problémát lehetőséggé!* kétalkalmas workshopja [URL10] és Innovatív hallgatói ötletpályázata [URL11], de országos kezdeményezésként a 2020 szeptemberében debütált *Hungarian Startup University Program* is [URL12]. Fel kell hívni a figyelmet a Digitális Jólét Program (DJP) részét képező *Magyarország Digitális Startup Stratégiájára* (DSS) (1858/2016. (XII. 27.) Korm. határozat), mely az egyetemi kutatóközpontok létrehozását katalizálja.

5. Könyvtári programok

Az *International Federation of Library Associations and Institutions (IFLA)* olvasatában közzétett, az *ENSZ fenntarthatósági céljainak (Sustainable Development Goals, SDGs) könyvtári adaptációiban* is markánsan megjelennek a *gazdasági aspektusok* (pl. 8. cél: Decent work and economic growth; 9. cél: Industry, innovation and infrastructure). (International Federation of Library Associations and Institutions, 2018)

A fejlett piacgazdasággal rendelkező Egyesült Államokban az Amerikai Könyvtárosegyesület kerekei között folytatja tevékenységét az *American Library Association (ALA) Reference and User Services Association (RUSA)* belüli *Business Reference and Services Section (BRASS)* [URL13]. Ez nem véletlen. Az üzleti információk a világ fejlett államaiban, de különösen az Egyesült Államokban több mint száz éve szerves részei a könyvtári szolgáltatásoknak. Az első, nyilvános közkönyvtári üzleti információs részleg *John Cotton Dana* úttörő munkájának eredményeképpen 1904-ben nyitott meg Newarkban (New Jersey), de már ezt megelőzően is szökkentek szárbá üzleti információs gyűjtemények a gazdasági felsőoktatási képzőhelyek könyvtáraiban (Marco, 2012. 426. o.).

Az amerikai könyvtárak kétségkívül jelentős eredményekkel rendelkeznek a pénzügyi kultúra formálásában. Az ALA RUSA BRASS *Financial Interest Group* [URL14], az ALA RUSA 2014-ben közzétett *Financial Literacy Education in Libraries* című útmutatója (American Library Association, 2014) és az ALA Library gondozásában elérhető *Financial Literacy in Public Libraries: A Guide for Building Collections* portálja [URL15] ékes bizonyítékok erre. A *FINRA (Financial Industry Regulatory Authority) Investor Education Foundation* [URL16] szponzorálásával épülő, könyvtárosok állománygyarapítási és tájékoztató, valamint oktatási és partnerkapcsolati munkáját segítő, a nyilvános könyvtáraknak szóló,

nyomtatott és elektronikus forrásokat egyaránt felölelő linkgyűjtemény két szintet (alapvető és az azt magába foglaló magasabb szintű) különít el a 2. ábra szerint, a következő témakörökben:

- banki szolgáltatások,
- költségvetés tervezés,
- fogyasztóvédelem és a csalások megelőzése,
- hitel és adósság,
- otthonteremtés,
- családi pénzügyek,
- pénzügyi műveltség gyermekeknek,
- továbbtanulás finanszírozása,
- személyi pénzügyi tervezés,
- személyazonosság-lopás,
- biztosítás,
- befektetés,
- pénzügyi nehézségek kezelése,
- ingatlan,
- nyugdíjazás,
- megtakarítás és költés,
- adók,
- tinédzserek pénzügyei.

2. ábra Financial Literacy in Public Libraries: A Guide for Building Collections gyűjteményi szintjei

Forrás: <https://libguides.ala.org/finra-ore/personalfinance>

Az USA-ban több országos könyvtári ALA-projekt szolgálja a tudatos pénzügyi döntéseket, a korosztályi és földrajzi tekintetben egyaránt a lehető legszélesebb kört megszólítva:

- A *Smart Money Week* [URL17] – a Global Money Week részeként – a chicagói *Federal Reserve Bank* koordinálásával támogatásával zajló oktatási akcióprogram, amely a tavalyi évben 45 államban 4.000 eseményével 152.000 emberhez ért el. Jelentősége azért kiemelendő, mert a rendezvények elsődleges partnere az ALA, helyszíniül sok esetben az amerikai közkönyvtárak szolgálnak. 2019 legnépszerűbb témakörei: a gyerekek és a pénz, valamint az egyszerűbb banki ügyletek. (Federal Reserve Bank of Chicago)
- A *Smart Investing @ Your Library* komplex nemzeti hatókörű, ALA és FINRA partnerségű könyvtári innovációs program [URL18] hat területen fejti ki tevékenységét:
 1. szolgáltatások kialakítása, menedzselése;
 2. modellprogramok közzététele;
 3. információforrások gyűjtése;
 4. képzések;
 5. pénzügyi támogatás;
 6. Thinking Money for Kids.
- A 7-11 éves korosztályt és a szülőket megszólító *Thinking Money for Kids* utazókiállítás [URL19] 2019 és 2021 között 50 amerikai közkönyvtárba jut el, egyenként 6 hetes időtartamra. A FINRA-támogatott, professzionális szakmai-logisztikai feladatot az ALA koordinálja, a résztvevők egyenként 1.000 amerikai dollárt kapnak a kapcsolódó programok megvalósítására. Előfutára a 2016 és 2018 közötti, tizenéveseket vonzó Thinking Money [URL20] volt.

Az Amerikai Egyesült Államok temérdek könyvtárának elemezhetnénk a pénzügyi kultúrát fejlesztő, kiforrott törekvéseit. A nagyprojektek után álljon itt ezekből néhány meghatározó *közönyvtári* példa. A *New York Public Library (NYPL) Science, Industry and Business Library (SIBL)* részlege már utcai portálján így hirdette magát: „Financial Literacy Central”. A ma *Business Center at Stavros Niarchos Foundation Library (SNFL)* megújult könyvtári egység [URL21] esetében hosszú lenne felsorolni, mivel is járul hozzá az intézmény a lakosság és a vállalkozói szektor mindennapi finánciális boldogulásához: tanácsadással, mentorálással, kutatással, képzésekkel, díjazással járó start-up versenyekkel stb. Mindezekben stratégiai partnere piaci szereplők mellett többek között a *SCORE Association* [URL22] és a *Small Business Development Centers (SBDCs)* hálózata [URL23], amely szervezetekkel gyakran találkozhatunk amerikai könyvtári honlapok gazdasági döntéseket támogató oldalait, szolgáltatásait böngészve. Ugyanígy segít az álláskeresésben, a pénzügyi tervezésben vagy krízismenedzsmentben, az adóbevallás elkészítésében, de az irodalomkutatásban, a vállalkozásindításban is az amerikai közkönyvtárak rendszere, a nagyobb tagok közül például a *Chicago Public Library* [URL24]

vagy a *Phoenix Public Library*. Utóbbi esetében a *hive @ central* egy olyan vállalkozásfejlesztési részleg [URL25], amely az *Arizona State University J. Orin Edson Entrepreneurship + Innovation Institute USA*-hálózathoz [URL26] tartozik.

Aláhúzzuk, hogy a szolgáltatások nyújtása nem képzelhető el külső partnerek – a már említett FINRA, SCORE, SBDC vagy akár a *Consumer Financial Protection Bureau (CFPB)* [URL27] – bevonása nélkül, hiszen a könyvtárak megfelelő szakértelemmel nem rendelkeznek, hanem közösségi térként hiteles, befogadó helyszínt és nem utolsósorban – gyűjteményük révén – tartalmakat biztosítanak a segítségre szorulóknak.

A 2020-ra kiteljesedett koronavírus világjárvány gyökeresen változtatta meg életünket, így a könyvtári szolgáltatásokat is. Ugyan már eddig is sok tevékenység zajlott az online térben, napjainkban – az intézménybezárások miatt – ez teljes mértékben elterjedté vált. A *COVID-19* hatására a rendezvények, szakértői konzultációk, tanácsadások stb. kizárólag applikációk, webes alkalmazások közbeiktatásával, „home office” formában zajlanak.

A pénzügyi műveltség, illetve az arra épülő vállalkozásfejlesztés könyvtári edukációjára természetesen nem csak amerikai jó gyakorlatokat lehet és kell felvonultatni. Más földrészeken, így az ázsiai *Shanghai Library (Institute of Scientific and Technical Information of Shanghai)* is kialakította *Innovation Space/Industry Information Library* divízióját [URL28], ahol például szabadalom- és céginformációkutatásra, versenytársfigyelésre és egyéb, piaci vonatkozású tartalomszolgáltatások igénybe vételére lehet időpontot egyeztetni. Az eddigiekben a közkönyvtári szférából vettük a bevált megoldásokat. Európából egy *nemzeti könyvtár*, a világ egyik legnagyobb gyűjteménye, a *The British Library Business & IP Centre (BIPC) Network* [URL29] brit hálózatára irányítjuk rá a figyelmet, amelynek londoni központja mellett 15 egysége található szerte angol könyvtárakban. Az elsősorban kis- és közepes vállalkozásfejlesztésre fókuszáló, a *J.P. Morgan* globális pénzügyi cég bevonásával virágzó támogató rendszer EU által finanszírozott *Start-ups in London Libraries and Innovating for Growth* pillére [URL30] statisztikai adatokkal gazdagon alátámasztottan, szakértői anyagokkal (Allinson, 2020) bizonyítja, hogy érdemben hozzájárul a brit nemzetgazdaság fejlődéséhez. Óriási fegyvertény ez akkor, amikor a könyvtáraknak napi szinten meg kell küzdeniük elismertségükért, presztízsükért, finanszírozásukért. A BIPC kiváló példája a *könyvtári társadalmi hasznosság* objektív, minden kétséget kizáró kommunikációjára.

6. Tudományos háttér

A globális tudományometriai rangsorokban elismert *könyvtár- és információtudományi (Library and Information Science, LIS)* szakfolyóiratok között találhatóunk olyanokat, amelyek részben vagy egészen az üzleti információ könyvtári vetületeit tárgyalják, így a *Scimago Journal & Country Rank (SJR)*

által Q2-es minősítésű, a Routledge-családba (Taylor & Francis kiadói csoport) tartozó *Journal of Business and Finance Librarianship* című időszaki kiadványt, aminek a 2015. évi tematikus száma [URL31] a „financial literacy” köré szerveződött. De önálló kötetek is születtek, úgymint:

- Forte, Eric – Oppenheim, Michael R. (ed. by): *The Basic Business Library. Core Resources and Services*. Santa Barbara, Libraries Unlimited. 2012.
- Smallwood, Carol (ed. by): *The Library’s Role in Supporting Financial Literacy for Patrons*. Lanham, Rowman & Littlefield. 2016.
- Welch, Melanie – Hogan, Patrick: *Rainy Day Ready. Financial Literacy Programs and Tools*. Chicago, ALA Editions. 2020.

Nem is lehetne ez másképp, hiszen a kutatás feladata a világ megismerése, majd törvényszerűségeinek feltárásán alapuló, tudományos eredményeivel a gyakorlatban alkalmazható, megismételhető *megoldásokkal* szolgálni.

7. Képzés

A szolgáltatások működtetése a tudományos háttér mellett feltételezi a képzők képzését. Az üzleti információs kompetenciafejlesztésnek a *könyvtárosképzésben* jelentékeny nemzetközi szakirodalma és curriculum-gyakorlata van (pl. Liu, Allen, 2001; White, 2005). Az iskolarendszeren kívül az ALA RUSA BRASS *Business Reference 101 (BizRef 101)* címmel háromhetes tanfolyami képzést [URL32] kínál.

A magyar felsőoktatásnak sincs szégyenkezni valója. A gazdasági életet támogató képzési innovációk történetét monográfiánkban (Kiszl, 2005. 189–209. o.) részletesen tárgyaltuk. A rendszerváltás utáni biztató indulás (pl. Vállalkozói Információs Projekt, VIP) után a megtorpanás évei következtek. A képzőintézmények közül manapság az *ELTE Bölcsészettudományi Kar (BTK) Könyvtár- és Információ-tudományi Intézete* kezeli prioritásként a pénzügyi ismeretek, a pénzügyi tudatosság témakörének oktatását-kutatását, eredményeinkről rendre beszámoltunk szakmai fórumokon (pl. Kiszl, 2017b). Az ELTE BTK hatályos (2020/2021. tanév) hálótervében megjelenő aktuális kurzusok:

- Informatikus könyvtáros alapképzés (BA)
(képzési és kimeneti követelmények szakmai jellemző: menedzsment ismeretek; 5-20 kredit)
információ- és tudásmenedzsment specializáció
- *Gazdasági, vállalkozói, jogi alapismeretek*
- *Üzleti információ 1-2.*

- *Üzleti kommunikáció*
- *Gazdasági szakirodalmi információ*
- *Üzleti levelezés, helyesírás*

- Könyvtártudomány mesterképzés (MA)
(képzési és kimeneti követelmények szakmai jellemző: gazdasági és vezetési ismeretek, szervezetfejlesztés; 5-15 kredit)
 - *Gazdasági ismeretek*
 - *Piacgazdaság és könyvtárügy az információs társadalomban*
 - *Üzleti információ és pénzügyi kultúra* (Kiszl, 2020. 17. o.)

8. Konklúzió

Diszciplínákon és szakmákon átívelő kutatási célunk összetett: a pénzügyi tudatossághoz, majd a vállalkozásfejlesztéshez kötődő szolgáltatások katalizálása a hazai könyvtárakban, egyúttal a könyvtárosok pénzügyi kompetenciafejlesztése a szervezeti hatékonyság, a fenntartói és a használói elismertség növelése érdekében, a gazdasági fenntarthatósági célokkal összhangban. A szorosabban vett kutatási feladat, azaz a magyarországi *könyvtárak és a pénzügyi kultúra innovációs modell* – beleértve a *gazdasági fenntarthatóságot* szolgáló akár *start-up* támogatást is – megalkotása már rövid távon sem halogatható, ennek lehetséges lépései:

1. szakirodalmi áttekintés;
2. helyzet- és igényfelmérések lebonyolítása;
3. lehetséges szereplők (pl. szakmai szervezetek) rendszerszemléletű összefogása;
4. jó nemzetközi gyakorlatok adaptációja;
5. könyvtáros pénzügyi kompetenciaterkép összeállítása;
6. nem formális képzési és képzők képzése programok fejlesztése;
7. szolgáltatási rendszer tervezése, kiépítése, működtetése, monitorozása, folyamatos javítása.

Tanulmányunkban a közkönyvtárak társadalomban, gazdaságban és a technológiai környezetben betöltött sokrétű szerepét, azon belül is *pénzügyekre koncentráló nem formális oktatási funkcióját* elemeztük. Zárásképp a világ első üzleti információs könyvtári központját megálmodó, egykori ALA-elnök John Cotton Dana gondolatait idézzük: “The public library is a center of public happiness first, of public education next.”

*

Készült a Bolyai János Kutatási Ösztöndíj, valamint az Innovációs és Technológiai Minisztérium ÚNKP-20-5 kódszámú Új Nemzeti Kiválóság Programjának a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Alapból finanszírozott szakmai támogatásával.

Irodalomjegyzék

1858/2016. (XII. 27.) Korm. határozat a hazai innovatív vállalkozói környezet fejlesztéséről, a feltörekvő digitális vállalkozások versenyképességének javításáról és Magyarország Digitális Startup Stratégiájáról. <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=A16H1858.KOR&txtreferer=00000001.txt>

Allinson, Gordon – Robertson, James – Williams, Anneleise – Barlow, Chris (2020): Innovating for Growth Phase 2 (2016–19) Interim Evaluation (2020). Final Report. London, The British Library. <https://www.bl.uk/britishlibrary/~media/bl/global/business%20and%20ip%20centre/documents/reports/innovating%20for%20growth%20201619%20final%20report%20accessibility%20friendly.pdf?la=en&hash=6435C2A64E391DC95B98381B5AE3BB88>

American Library Association (2014). Financial Literacy Education in Libraries: Guidelines and Best Practices for Service has been created by a working team drawn from the Business Reference and Services Section (BRASS) of RUSA, under the direction of an advisory group of experts in financial literacy. The final document was approved by the RUSA Board on September 29, 2014. http://www.ala.org/rusa/sites/ala.org.rusa/files/content/FLEGuidelines_Final_September_2014.pdf

Béres Dániel (2013). A pénzügyi kultúra – mi is ez valójában? Pénzügyi Szemle Online. június 20. <https://www.penzugyiszemle.hu/vitaforum/a-penzugyi-kultura-mi-is-ez-valojaban>

Federal Reserve Bank of Chicago. Money Smart Week. 2019 Annual Report. <https://www.moneysmartweek.org/~media/publications/msw-annual-report/2019-money-smart-week-annual-report.pdf?la=en>

Hollóné Kacsó Erzsébet – Csupány Julianna – Kádek István – Tánczos Tamás (2017): A gazdálkodási-pénzügyi kultúra fejlesztésére való felkészítés a közgazdásztanár képzésben (az Eszterházy Károly Egyetem törekvései). Pál Zsolt szerk.: A pénzügyi kultúra aktuális kérdései, különös tekintettel a banki szolgáltatásokra. Miskolc, A közgazdaságtani-módszertani képzés fejlesztéséért Alapítvány. 39–53. <https://gtk.uni-miskolc.hu/files/11368/aPKAK.pdf>

International Federation of Library Associations and Institutions (2018). Libraries and the Sustainable Development Goals. A Storytelling Manual. <https://www.ifla.org/files/assets/hq/topics/libraries-development/documents/sdg-storytelling-manual.pdf>

Kiszl Péter (2005). Üzleti információ, céginformáció és a könyvtárak. Budapest, Eötvös Loránd Tudományegyetem.

Kiszl Péter (2017a). Ki viszi át...? A könyvtárak társadalmi felelősségvállalása a digitális korban. Tudományos és Műszaki Tájékoztató. 64. 1. 1–23. <https://tmt.omikk.bme.hu/tmt/article/view/774>

Kiszl Péter (2017b). Könyvtárak a vállalkozókért – nemzetközi impressziók. = Tudományos és Műszaki Tájékoztató. 64. 5. 235–240. <https://tmt.omikk.bme.hu/tmt/article/view/971>

Kiszl Péter (2018). Pénzügyi kultúra, vállalkozásfejlesztés, képzés: a könyvtár mint a gazdasági fejlődés egyik záloga. Kiszl Péter – Csík Tibor szerk.: Valóságos könyvtár – könyvtári valóság: Könyvtár- és információtudományi tanulmányok. 2018. Budapest, ELTE BTK Könyvtár- és Információtudományi Intézet. 91–101. <https://doi.org/10.21862/vkkv2018.91>

Kiszl Péter (2020). A könyvtár- és információtudományi képzés ökológiája. = Könyvtári Figyelő. 30. (66.) 1. 9–40. https://epa.oszk.hu/00100/00143/00359/pdf/EPA00143_konyvtari_figyelo_2020_01_009-040.pdf

Kovács Lajos (2018). A pénzügyi kultúra és tudás fejlesztése. Pál Zsolt szerk.: FINTELLIGENCE Tudományos pénzügyi kultúra körkép. Miskolc, A közgazdaságtani-módszertani képzés fejlesztéséért Alapítvány. 37–56. https://gtk.uni-miskolc.hu/files/13008/F-TPKK_web.pdf

A lakosság pénzügyi tudatosságát fejlesztő stratégiához kapcsolódó első kétéves cselekvési terv 2018–2019. https://www.okosanapenzzel.hu/Media/Default/ASZ-videok/CselekvesiTerv_1.pdf

A lakosság pénzügyi tudatosságát fejlesztő stratégiához kapcsolódó második cselekvési terv 2020–2022. https://www.okosanapenzzel.hu/Media/Default/ASZ-videok/2.%20Cselekvesi%20Terv_honlap.docx

Liu, Lewis-Guodo – Allen, Bryce (2001). Business Librarians: Their Education and Training. College & Research Libraries. 62. 6. 555–563. <https://doi.org/10.5860/crl.62.6.555>

Magyar Nemzeti Bank (2008). Együttműködési megállapodás a pénzügyi kultúra fejlesztés területén. Április 15. <https://www.mnb.hu/letoltes/0415mnbpszfamegallpodas-penzugyi-kultura-fejlesztte.pdf>

Magyar Nemzeti Bank (2020). A pénzügyi tudatosság fejlesztése segíti a családok anyagi biztonságát is. Június 25. <https://www.mnb.hu/sajtoszoba/sajtokozlemenyek/2020-evi-sajtokozlemenyek/a-penzugyi-tudatossag-fejlesztese-segiti-a-csaladok-anyagi-biztonsagat-is>

Marco, Guy A. (2012). The American Public Library Handbook. Santa Barbara, Libraries Unlimited.

Németh Erzsébet et al. (2016). Pénzügyi kultúra fejlesztési programok felmérése. Kutatási jelentés. Budapest, Állami Számvevőszék.

https://www.asz.hu/storage/files/files/Publikaciok/Elemzesek_tanulmanyok/2016/penzugyi_kult_fejl_programok.pdf?download=true

Németh Erzsébet – Zsótér Boglárka – Béres Dániel (2020). A pénzügyi sérülékenység jellemzői a magyar lakosság körében az OECD 2018-as adatainak tükrében. Pénzügyi Szemle. 65. 2. 281–308. https://doi.org/10.35551/PSZ_2020_2_8

Okosan a pénzzel! A pénzügyi tudatosság fejlesztésének stratégiája. (2017). <https://www.okosanapenzzel.hu/Media/Default/ASZ-vi-deok/P%C3%A9nz%C3%BCgyi%20tudatoss%C3%A1g%20fejleszt%C3%A9s%C3%A9nek%20strat%C3%A9gi%C3%A1ja.pdf>

Oktatási Hivatal. Kerettantervek egyes iskolatípusra, pedagógiai szakaszra, tantárgyra, vagy sajátos köznevelési feladat teljesítéséhez.

https://www.oktatas.hu/koznevelés/kerettantervek/2020_nat/kerettanterv_7_melleklet

Organisation for Economic Co-operation and Development. (2010). Detailed Guide to Evaluating Financial Education Programmes. <https://www.oecd.org/daf/fin/financial-education/49994090.pdf>

White, Gary W. (2005). Business Information Courses in LIS Programs. Journal of Business & Finance Librarianship. 10. 2. 3–15. https://doi.org/10.1300/J109v10n02_02

Internetes források

[URL1] <https://www.okosanapenzzel.hu>

[URL2] <https://www.otpfalalapitvany.hu>

[URL3] <https://penziranytu.hu>

[URL4] <https://www.mnb.hu/fogyasztovedelem>

[URL5] <https://www.penz7.hu>

[URL6] <http://penzstar.hu>

[URL7]

<https://firgraf.educatio.hu/prg/torzsadat.php?tabla=kepzeselem&idmezo=kepzeselemid&id=2769>

[URL8] <https://www.uni-bge.hu/szervezetiagysegek/KANCELLARIA/MUNKAERO-PIACI-KAPCSOLATOK-IRODA/Hirek/Fintelligence-ujabb-teremavato-a-BGE-Penzugyi-es-Szamviteli-Karan;>

[https://www.uni-](https://www.uni-miskolc.hu/hirek/1604/fintelligence_penzugyi_oktatasi_centrumot_adtak_at_a_miskolci_egyetemen)

[miskolc.hu/hirek/1604/fintelligence_penzugyi_oktatasi_centrumot_adtak_at_a_miskolci_egyetemen](https://www.uni-miskolc.hu/hirek/1604/fintelligence_penzugyi_oktatasi_centrumot_adtak_at_a_miskolci_egyetemen)

és [https://www.portfolio.hu/uzlet/20181108/fintelligence-kozpont-nyilt-a-pecsi-](https://www.portfolio.hu/uzlet/20181108/fintelligence-kozpont-nyilt-a-pecsi-tudomanyegyetemen-303566)

[tudomanyegyetemen-303566](https://www.portfolio.hu/uzlet/20181108/fintelligence-kozpont-nyilt-a-pecsi-tudomanyegyetemen-303566)

[URL9] <https://www.elte.hu/content/tartsd-kezben-a-penzugyeidet-is.e.12589> és

<https://karrierkozpont.elte.hu/ismerd-meg-penzugyi-szemelyiseged>

- [URL10] <https://www.btk.elte.hu/content/alakitsd-a-problemat-lehetosegge.e.4511>
- [URL11] <https://www.elte.hu/content/innovativ-hallgatoi-otletpalyazat-2020.t.20548>
- [URL12] <https://hsup.nkfi.gov.hu>
- [URL13] <http://www.ala.org/rusa/sections/brass>
- [URL14] <http://www.ala.org/rusa/contact/interest-groups>
- [URL15] <https://libguides.ala.org/finra-ore/personalfinance>
- [URL16] <https://www.finrafoundation.org>
- [URL17] <https://www.moneysmartweek.org>
- [URL18] <https://smartinvesting.ala.org>
- [URL19] <http://www.ala.org/tools/programming/thinking-money-kids>
- [URL20] <https://apply.ala.org/thinkingmoney>
-
- [URL21] <https://www.nypl.org/locations/snfl/business>
- [URL22] <https://www.score.org>
- [URL23] <https://americassbdc.org>
- [URL24] <https://www.chipublib.org/resources/business-money>
- [URL25] <https://www.phoenixpubliclibrary.org/hive/Pages/About-hive.aspx>
- [URL26] <https://entrepreneurship.asu.edu/community/entrepreneurship-outreach-network>
- [URL27] <https://www.consumerfinance.gov>
- [URL28] <http://www.library.sh.cn/Web/news/AboutUs/index.html>
- [URL29] <https://www.bl.uk/business-and-ip-centre>
- [URL30] <https://www.bl.uk/business-and-ip-centre/innovating-for-growth-startups>
- [URL31] <https://www.tandfonline.com/toc/wbfl20/20/1-2?nav=toCList>
- [URL32] <http://www.ala.org/rusa/business-reference-101-fall-2020>

A források letöltési ideje egységesen: 2020. november 20.